

SÁMEPOLITIHKALASJ PROGRÁMMA

2025-2029

Sisadno

Álgadus	2
Nannusabbo ja ienebut sebrudahtte sebrudahka.....	2
Duohtavuohta ja sábadibme	2
Demokratija	Error! Bookmark not defined.
Álkkádus.....	4
Álkkádus ja almulasj háldadibme	4
Mánálgárdde, skávllå ja bajássjaddam	5
Varresvuohta ja hukso	7
Guoradallam ja áhpadus	9
Oaggásvuohta ja jáhtålus.....	10
Juoga massta máhttå viessot	11
Barggo ja æládus	11
Ednambarggo.....	13
Mannoæládus	14
Guolåstus.....	16
Ællosujtto.....	17
Juoga man ávdås viessot	19
Giella.....	19
Kultuvrra	20
Árrommiella ja soapptsom.....	22
Værålt gånå viessop	24
Dålkådahka ja luonndo.....	24
Rijkajgasskasattjat	26

Álgadus

Nannusabbo ja ienebut sebrudahtte sebrudahka

Barggijbelludahka le belludahka gájkajda. Mij barggap nannusabbo ja ienebut sebrudahtte sebrudagá ávdås, mij la nannusit vuododuvvam mijá sosialdemokráhtalasj árvajda: friddjavuohtaj, dássádussaj ja solidaritiehttaj.

Mij rahtjap sáme álmuga rievtesvuodaj ávdås ja ávdedip ietjama riektáv identitiehttaj, giellaj, kultuvrraj ja iesjmierredibmáj. Mijá ulmme le guodelis sebrudagáv oadtjot gánnå gájka galggi friddja iellemav viessot, berustahtek gánnå sij árru, makkár duogásj siján la jali makkár seksualitiehtajn sij identifiseriji ietjasa.

Mij galggap buorre barggosajijt ja árrommelav háhkuhit sáme guovlojn, nannit giella-, kultuvrra- ja áhpadusbargov, ja mij galggap bájkálasj árvvoháhkumev ávddánahttet. Sæmmi bále galggap huksat luondov ja árbbedábálasj æládusájt, sáme árbbedábij vuodon luondo luohkoj dáhkkima gáktuj ja mijá vælggogisvuodav boahtte buolvajda.

Sámedikken galggap árrat nanos politihkalasj oassálasste mij avtastallá nasjåvnålasj oajvålatttaj sihkarastájt sáme rievtesvuodajt álmukriektá vuodon. Sæmmi bále ájggop barggat sáme gielaj, kultuvraj ja árbbedábij várjjalime ja vijddåsabbo ávddánahttema ávdås, vaj gájka máhtti viessot rabås ja sebrudahtte sebrudagán gánnå dábddi sij li sijdan.

Dálla gå li stuorra væráltvijddåsasj, nasjåvnålasj ja bájkálasj hásstalusá, de mij hæhttu dahkat sebrudagáv gánnå gájkajn li jasskisvuohta ja sæmmilágásj máhttelisvuoda. Jasskis ekonomalasj stivrrima, nannusap álkádusfálaldagáj ja ulmmelasj dálkádakdåjmaj baktu mij ávdedip politihkav mij sjivnnjet guodelis sebrudagájt boahtteájggáj.

Duohtavuohta ja sábadibme

Vuodna le sebrudahka mij ienemus oassáj la vuododuvvam luohádusá nali. Valla luohádusáv ij máhte rávkkat jali aneduvvat diehttelisvuohtan - dav hæhttu dahkat ja ánsidit. Dárojuhttempolitihkka mij tjadáduváj sámij ja ietjá nasjåvnålasj unneplågoj gáktuj, la vájkkudam duodalasj giella-, kultuvrra- ja identitiehttamassemiijt. Moattes világa vásemi nuppástimev, gáttojt ja vasjodimev.

Duohtavuoda- ja sábadimkommisjávnná le dahkam ájnas bargov guoradalátjit dárojuhttempolitihka vájkkudusájt sámijda, guojnajda/Vuona-suobmelattjajda ja vuovddesuobmelattjajda. Kommisjávnná diedádusá giehtadallam Stuorradikken ja Sámedikken la ájnas vuodo sábadimprosessajda. Dát la dakkár barggo majt mij sihtap nannusit tjalmosit.

Boahtte jagijt, de la akta mijá ájnnasamos bargojs álmukválljidum ávdástiddijn, barggat dajna majt mij lip oahppam ja gávnnat konkriehta tjoavddusijt ja dájmajt. Ulmme le dakkár sebrudagáv sjivnnjedit gánná boahtte buolva máhtti mihástallat ietjasa gielajn, kultuvrajn ja identitietajn - littji sij sáme, guojna/Vuona-suobmelattja jali vuovddesuobmelattja.

Sábadime bargon la mierrediddjen mij dahkap luohádusáv stuorrasebrudagá ja sámij ja ietjá nasjávnnálasj unneplágoj gaskan. Dát aj rávkká mij nannip luohádusáv almulasj oajválattjajda sámij ja ietjá guoskavasj juohkusij gaskan. Sábadimbarggo hæhttu báhtusijt buktet ma dahki vuodov jasskisuohčaj, máhttelisvuodajda ja aktivuohčaj - gájkajda.

Demokratija

Ambisjávnná:

Nannusabbo ja ienebut sebrudahtte sáme sebrudahka, jaskugit vuododum mijá sosiáldemokrátalasj árvojda: friddjavuohčaj, dássádussaj ja solidaritetijt.

Prinsihppa:

Sámedikken la guovdásj roalla sihkarastátjit sáme jiena buoragit gulluji tjabu sáme ja dáttja demokratijan. Buorre demokratijaj merkadus sjaddá sierraláhkáj tjelgas ájgen gánná állo demokratija væráldav miehtáj li dætto vuolen.

Barggijbelludahkaj la ájnas mijá sebrudakmodælla, vuododum sosiáldemokrátalasj árvojda, adjáj boahtteájgen galggá tjuodtjot nannusit Sámen, Vuonan ja mijá rijkajgasskasasj aktisasjbarggoguojmij lunna. Mij, sáme aktisasjvuoda ávdástiddjen, válldep ietjama oasev dán ávdásvástádusás.

Barggijbelludahka ájggu:

- Váldet dájmalasj ja njunnjusj rállav doaron gájklágásj rasisma ja nuppástime vuosstij.
- Huksat mijá vælggogisvuodajt álgoálmuga ja nasjávnnálasj unneplágoj gáktuj, ja barggat vaj sij bessi vijdábut ávddánahttet ietjasa identitetav, kultuvrav ja gielav Vuonan
- Hiebadit vaj gájka oahppe oadtju fáladagáv guossidittjat sajijt, ma viehkedi áhpadussaj demokratija, ráfebargo ja ulmusjrievtesvuodaj birra.

- Ávdedit bájkálasj demokratijav ja nuoraj oassálasstemav vuogijn nuorajda vaddet stuoráp vájkkudimfámov mærrádusájda ma vájkkudi sijá bájkálasj sebrudagájda, ja sihkarasstet nuora oadtju tjielgga jienav nasjávnnálasj politihkalasj prosessajn, adjáj Sámedikken.
- Barggat vaj Sámedigge oadtju nuoges resursajt vaj dat máhtta huksat rállav nanos álmukválljidum orgádnan.
- Válggabijrajt ja Sámedikke válggaárnigav tjielgadi.
- Lága baktu mierredit rievtesvuodav oadtjot virggeloabev Sáme nasjonálbiejeve ávvudittjat guovvamáno 6. biejeve.

Álkkádus

Álkkádus ja almulasj háldadibme

Ambisjávnná:

Gájkajn Vuonan galggi árrot máhttelisvuoda oattjotjit jasskis ja dássásasj álkkádusdievnastusájt ma vieledi sáme gielajt, kultuvrajt ja rievtesvuodajt.

Prinsihppa:

Demografalasj rievddama ja vádna sáme giella- ja kultuvrramáhtudahka hásstali álkkádusdievnastusáj kvalítiehtav Vuonan ja Sámen. Dat la mierrediddjen jut almulasj háldadimen la máhtudahka sáme gielaj ja kultuvraj birra vaj máhtta fállat buorre, hiebadum dievnastusájt gájkajda.

Barggijbelludahka ájggu barggat vaj tjavggit vánes doajmmajbiedjamav mierredum rievtesvuodaj ja duohta tjadádime gaskan. Sáme kultuvran ja árbbedábijn li árvulasj tjoavddusa fálatjit álles riikkaj, ja mij sávva dajt adnat háldadimev nannitjit.

Luohtádus ja bájkálasj hiebadime li ájnna jus almulasj bargge galggi máhttet iesjgenga dárbojt duosstot massjkis ja dábmaris vuogijn. Dát ij dássju sjatta nannit sáme rievtesvuodajt, valla aj dahkat almulasj suorgev gievrabu æjvvalimen boahhteájge hásstalusájt.

Barggijbelludahka ájggu:

- Nannit kultuvrra- ja giellamáhtudagáv æjvvalimen almulasj dievnastusfálaldagájt, vaj sáme oadtju buorebut hiebadum álkkádusdievnastusájt.
- Sihkarasstet divna almulasj bargge, gudi dav dárbahti ietjasa bargon, ájnnasit varresvuodabargge ja áhpádiddje, oadtju máhttelisvuodav oattjotjit sáme giellaáhpadásáv vaj sij máhtti dievnastusájt fállat sáme gielajda.

- Huksat jut divna bargge almulasj suorgen oadtju dárbulasj áhpadusáv sáme gielajn ja sáme kultuvrajn buoredittjat dádjadusáv ja vieledusáv sáme rievtesvuodaj hárráj, ja buoredittjat dievnastusájt sáme addnijda.
- Barggat vaj guoskavasj lága ma suodjali ja ávdedi sáme rievtesvuodajt, adjáj rievtesvuolta sámegieláhpádussaj, implementieriduvvi állásit rijkav miehtáj.
- Ávddánahttet almulasj dievnastusájt ma li hiebadum sáme árbbedábijda aktisasjbargo ja luohádusá hárráj navti vaj vaddet stuoráp mássjkisvuodav ja ávdásvásstádusáv sidjij gudi bájkálattjat barggi, vaj sij máhtti dievnastusájt hiebadit bájkálasj dárboj milta.
- Nannit sáme giellaháldadimsuohkanij máhtukvuodav fálatjit dievnastusájt ja áhpadusáv sámegiellaj vuogijn dievalattjat biednigahttet lassegálojt tjanádum guovtegielakvuohtaj, ja sihkarasstet máhttelisvuodav adnet resursajt, ræjdojt ja sámegielak barggi.
- Hiebadit diliht guládallamij sáme sebrudagáj, háldadime ja guoradallama gaskan, vaj sihkarasstet jut sáme perspektijva ja árbbedábe bærrájgátseduvvi ja vieleduvvi divna mierredimprosessajn.
- Vaddet Sámediggáj stuoráp ávdásvásstádusáv ja merkadusáv almulasj barggovadden vuogijn ásadit ienep viddnooahppesajijt, rekruttierit barggosajijda rabddaguovlojn ja nannit sámegielav barggogiellan.
- Barggat vaj sámegielak vuorrasa oadtju láhkâm- ja tjállemviehkev oassen almulasj dievnastusfálaldagás.

Mánájgárdde, skávllá ja bajássjaddam

Ambisjåvnnå:

Sáme máná ja nuora galggi adnet dievalasj máhttelisvuodav anátjit ietjasa rievtesvuodajt, almulasj háldadimijn mij dádjat ja huksá sijá gielav ja kultuvrav. Gájka sáme máná ja nuora galggi oadtjot máhttelisvuodav ájtsatjit, ávddánahtátjit ja bisodittjat ietjasa identitiehtav berustahtek gånna sij árru rijkav.

Prinsihppa:

Sáme mánájn ja nuorajn li rievtesvuoda ma li regulieridum Vuona lágaj ja rijkajgasskasasj konvensjåvnnáj milta, degu AN:a mánájkonvensjåvnnå. Valla dá rievtesvuoda ælla nuohkásit oahppása stuorra oassáj almulasj háldadimes.

Sáme mánáj ja nuoraj rievtesvuoda hæhttuji ávddáj lãpptiduvvat ja tjalmostahteduvvat, sæmme bále hæhttu nanniduvvat giella- ja kultuvrramáhtudahka almulasj barggijn gudi sáme mánáj ja nuoraj barggi. Dát la mierrediddjen gå galggá dahkat luohádusáv almulasj dievnastusvaddij, sáme mánáj ja sijá familjaj gaskan, ja

dat la ájnas ækto gå galggá máhttet fállat dajt dievnastusájt ja dárjav majt sij dárbaht.

Jus giella ja kultuvrra galggi viessot, de la mierrediddjen máná ja nuora dav adni árggabiejven. Danen li mánárgárde ja skávlå ájnnasamos saje vaj ávddánahttet ja bisodit sáme gielav ja kultuvrav. Buoragit gárvidum ja nuoges álllo áhpadiddjijs ja barggijs gejn la sáme máhtudahka li ækton vaj sáme mánájda máhttá vaddet nanos pedagogalasj fálaldagáv.

Vaj ælládahttet sáme gielajt ja kultuvrav, de dat hæhttu stuorap rállav oadtjot mánárgárdijn ja skávlåjn. Sæmmi bále hæhttu hiebaduvvat jut enabu berusti oahppat sáme gielaj ja kultuvra birra. Mij ájggop sihkarasstet gájka máná ja nuora, tjabu sáme ja sij gudi ælla sáme, bessi sáme kultuvrav átsádallat mielludahte ja sebrudahte vuogiijn stáhkusij, subttasij ja dájmaht baktu.

Le stuorra vádne sáme oahpponævojs. Barggijbelludahka ájggu vuorodit jáhtelis ja buorre tjoavddusijt vaj oadtjot sadjáj sáme oahpponævojt divna fágajn. Dav buoremusát tjoavddep gå dálásj oahpponævojt járggålíp. Fágajn gánnå le sierraláhkáj ájnas oahppat sáme gatjávisáj ja diliij birra, ja gánnå dálásj oahpponævo e dav gábtjá nuoges buoragit, de máhtti lasse tjállusa árrot tjoavddusin dan sadjáj gå ávddánahttet állu ádå oahpponævojt.

Barggijbelludahka ájggu:

- Tjalmostahttet sáme mánáj ja nuoraj dárbojt, ja sihkarasstet rievtesvuodajt giellaj, kultuvrraj gájka sáme mánájda ja nuorajda rijkav miehtáj.
- Hiebadit máhtudagáv sáme histávra, giella ja kultuvra birra gájka mánájda ja nuorajda Vuonan, mánárgården, vuodo- ja joarkkaskávlån.
- Sihkarasstet dárbulasj resursajt suohkanijda ma fálli sáme giella- ja kultuvrraáhpadasáv, ja barggat vaj áhpadus sámegielajn ja sámegielajda le sadjihin berustahtek árromsaje.
- Lasedit lågov mánárgårddepedagåvgåjs ja áhpadiddjijs gejn la sáme giella- ja kultuvrramáhtudahka.
- Fállat buorep ja ienep sáme oahpponævojt mánájda ja nuorajda, ja ájnnasit vuorodit dálásj oahpponævoj járggålímev sámegiellaj.
- Lága baktu nannit rievtesvuodav sáme mánárgårddefálaldahkaj sámegielak barggij.
- Lága baktu nannit rievtesvuodav giellaæjvvalimijda oahppijda gudi sámegielav oadtju oahppat guhkááhpadime baktu jali gudi árro oajvvesáme guovloj álggolin.
- Vaddet buorep diehtujuohkemav ja hiebadit vaj sjaddá álkkep oahppijda vuodo- ja joarkkaskávlån válljitjit ja tjadádittjat sáme áhpadusáv sáme gielajn ja sáme gielajda.

- Doarjjot sámegiela nubbengiellan: Vuona áddárogie la sadij, tjuoldedum guovlojn ja nannit sámegiela nubbengiellan: duoddegiellan, riikav miehtáj.
- Dahkat sám e máhtudagáv ja fállat kultuvrraj hiebadum, sámegiela dievnastusájt divna dásijn almulasj dievnastusfálaldagán, ma ietjasa njuolggiji sám e mánájda ja sijá familjajda, degu varresvuodastasjávnnájn, mánájsuodjalusán ja familljasuodjalusán, sihkarastájtjit mánáj giella ja kultuvrra bærrággátseduvvá.
- Nannit varresvuodastasjávnnáv ja dan rállav almos ja sebrudahtte vuostasjstiehkkefálaldahkan mij ávdet rubbmelasj ja psyhkalasj varresvuodav sám e mánáj, nuoraj, iesselisáj ja ávdástiddjij gaskan.
- Nannit Nasjávnnálasj sám e máhttoovuodátjav familljasuodjalusá, mánájsuodjalusá ja hiehteguovdátja (NASAK) diehti vaj dat máhtta fállat buorep bagádallamav ja dárjav mánájsuodjalussaj ja ietjá etáhtajda ma sám e mánáj ja familjaj barggi.
- Nannit Stáhta Mánájgoadev, sám e mánáfgálasj máhtudagájn, vaj sám e máná gudi li dierredimev jali illastimev gierddam oadtju ábbálasj fálaldagáv mij la hiebadum sijá giellaj ja kultuvrraj.
- Aktisasjbargov nannit varresvuoda- ja hüksodievnastusáj, mánájsuodjalusá ja SÁNAG:a gaskan, vaj sám e máná ja sijá familja oadtju ábbálasj ja kultuvrraj hiebadum dárjav hássstallidde iellemdilijn.
- Sám e oahpestiddjeárnigav nannit ja ienep sám e kultuvrrafálaldagájt fállat skávlåasstoágggeárnigin, kultuvrraskávlån ja Kultuvralasj skávlåavuossan.
- LHBTI-bargov ávdedit sám e sebrudagájn pedagogalasj ásadimij baktu mánággárdijn ja skávlåjn.

Varresvuohhta ja hukso

Ambisjávnná:

Nanos almulasj varresvuoda- ja hüksodievnastusá ma li væráltdásen, ma li avtaárvulattja ja ma gájkajt bærrággáhtsi. Sám e pasienta, addne ja lagámusá galggi dievnastusájt oadtjot vuododum sám e giellaj ja kultuvrraj.

Prinsihppa:

Máhtudahka sám e giellaj ja kultuvra birra galggá árrat luondulasj oassen varresvuoda- ja hüksobarggij máhtudakvuodos. Rekruttierit ja bisodit varresvuoda- ja hüksobarggij gejn la sám e giella- ja kultuvrramáhtudahka le sáemmi ájnas spesialisstavarresvuodadievnastusán gá giellalasj dievnastusájn.

Álkkádusteknologija mij nasjávnnálasj dásen ávddánahteduvvá, hæhttu sámegiela addnijda hiebaduvvat vaj sihkarastet dássásasj dievnastusájt. Guoradallamij

vuododum máhtudahka sámij varresvuoda ja viesomvidjurij birra, ja innovasjåvnnå álkádusteknologijan ja dievnastusåvddånahttemin, galggi årrot vuodon varresvuoda- ja huksofålaldahkaj mij sáme álm mugij vaddå gielalasj ja kultuvralasj jasskisvuodav.

Gå galggap duosstot ihttåsjbiejve håsstalusaýt álm mugijn mij la vuoråstuvvåamin ja binnep resursajs, de hæhttup ådåsis åjådallat varresvuoda- ja hüksodievnastusåj hárråj. Mij sávvp guoradallat jus la máhttelis gávnnat doajmmamodellajt dåjmadahkamodella sadjåj ma buorebut huksi buorre varresvuoda- ja skihppijviessodievnastusåjt rabddaguovlojn, ja ma dievnastusåjda sihkarassti bájkålasj ja politihkalasj stivrrimav.

Barggijbelludahka åjggu:

- Sihkarasstet guoradallam- ja åvddånahttemrudåjt majna máhtov lasedit sáme álm muga varresvuoda ja viessomdili birra.
- Dahkat máhtudagåv ja åvddånahttet gielalasj ja ståhtalasj varresvuoda- ja hüksodievnastusåjt sijdajn ja institusjåvnnåjn, vaj da li vuododum sáme gielajda, kultuvrajda ja sebrudagåjda.
- Vuorodit bargov rekruttierit ja bisodit sáme gielak barggijt, ja fállat duodde- ja joarkkaåhpadasåv ja ietjåjduhttet oahppolånav stipænndan.
- Årnigav åsedit sáme oahpestiddijda gudi varresvuoda- ja hüksosuorgen gaskosti máhtov sáme gielaj, kultuvra ja årbbedåbij birra.
- Lasedit anov jåhtte dievnastusåjs, videokonsultasjåvnnåjs ja ietjå digitåla tjoavddusijs ma ienebujda vaddi máhttelisvuodav oattjotjit giella- ja kultuvrrahiebadum dievnastusåjt.
- Hiebadit ja dahkat máhttelis adnet varresvuodadiedojt, varresvuoda- ja álkádusteknologijav sáme álm mugij, ja jårggålåt sáme gielajda.
- Åsedit birrajånnadura sáme nasjåvnnålasj dålkkumdievnastusåv.
- Vuostasjtsiehkkefålaldagåv åvddånahttet sáme årbbedåbij vuodon, mij álm mukvarresvuodav åvdet ja gånnå åjnnasit dættoduvvå mánåj ja nuoraj psyhkalasj varresvuohta, iesjsårmmima hieredibme, ja dierredime ja illastime hieredibme lahka aktijvuodajn.
- Vijddåsappot åvddånahttet SÅNAG:av ja Sáme klinihkav nasjåvnnålasj ålggoålm mukguovdåtjin mij fállå varresvuodadievnastusåjt somatihkan, psyhkalasj varresvuodan ja gårramvuodan.
- Vålldet juojggamav fáron oassen dievnastusfålaldagås sáme vuorrasijda, mij kultuvralasj identitiehtav nanni, båktå mujtoj ja buoret iellemkvalitiehtav, åjnnasit sijån gejn la demænssa.
- Åsedit ienep sáme varresvuodaæjvvalimijt Vårddobåjke sáme guovdåtja modella milta.

- Vaddet ienep biednigijt hierediddje barggij ja tjuovvolimprográmmajda psyhkalasj varresvuoda gáktuj Sámen.

Guoradallam ja áhpados

Ambisjávnná:

Sáme giela ja kultuvra galggi nanniduvvat ja joarkeduvvat áhpadosvuogádagá baktu mij

identitehtav ja avtaárvvusasjvuodav dahká boahtte buolvajda. Guoradallamin sámé dili birra galggá árrat alla kvalitehtta ja danna galggá árrat stuorra ávkke sámé álmugij ja sebrudahkaj.

Prinsihppa:

Dárojduhttempolitihka vahágis vájkkudusá li buoragit duodastahtedum. Jus galggá oadtjot sábadimev stuorrasedrudagá ja sámé álmuga gaskan, de hæhttu áhpadosvuogadahka sajev vaddet sámé sisadnuj áhpadosájn, tjabu sámé ja ij-sámé oahppijda ja studentajda.

Áhpados ja máhtudahka li mierrediddjen sámé gielaj ja kultuvraj várjjalibmáj ja nannimij. Barggijbelludahka ájggu ábbálasj áhpadospolitihkav ávdedit mij tjabu nanni sámé identitehtav ja vájkkut sábadibmáj. Máhtudahka ja máhtto sámé histávra, giela ja kultuvra birra hæhttu divna dásijn nanniduvvat.

Guoradallamin sámé dili birra áhpadosájn la állo vánesvuodas, ja danen ájggu Barggijbelludahka barggat vaj sámé guoradallam ja áhpados oadtju buorre rámmaævtot. Guoradallam ja oahppofálaldagáj ávdđánahttem galggá dagáduvvat aktisasjbargon sámé álmugijn, vaj báhtusa sjaddi ávkken álmugij ja sebrudahkaj.

Rievtugis, dássásasj ja sebrudahtte áhpadosvuogádagá baktu galggap vájkkudit sihkarastáttit jut sámé álmuk ij goassak desti váseada nuppástimev, valla bajás sjaddá ja viessu ietjas iellemav jasskisvuodan.

Barggijbelludahka ájggu:

- Lasedit sámegielak áhpaddij ja varresvuodabarggij rekruttierimav ekonomalasj insentijvaj ja buorep áhpadosfálaldagáj baktu.
- Lasedit stipendajt áhpaddjeáhpadosasj, ja ábbálatjtat dálásj stipænndaárnigijt árvustallat átsádtjtat jus dajn li sávadahtte vájkkudusá.
- Nannit sámegielav áhpados- ja guoradallamgiellan Vuona universitietajn ja allaskávlájn.
- Doarjjot studænntasiebrijt ma li fáron várjjalimen ja nannimin sámé gielajt ja kultuvrajt.

- Ávdedit mássjikis áhpadusmodellajt áhpadusájda nehta ja tjáhkanime baktu ja áhpadusfálaldagájda rabddaguovlojn, ájnnsit ámmádjn gánná li stuorra rekruttierimdárbo.
- Barggat vaj alep áhpadus allaskávlájn ja universitiehtajn tjalmosti sáme dilijt.
- Sebrudahttet árbbediedov ja luondodádjadusáv oassen áhpadimen vaj máhtta várjjalit ja vijddásappot fievrret kultuvrraárbev.
- Barggat sihkarasstet Sáme varresvuodaguoradallama guovdásj oadtju buorre rámmaævtojt vaj máhtta ienep guoradallamav buvtadit.
- Vájjkudit sihkarasstemín Saminor 3 oadtju nuoges ruhtadimev vaj dat ájnas varresvuodaguoradallam sjaddá buorre ja tjadádum ábbálettjat.
- Barggat vaj Sáme prográmma Vuona guoradallamráden nanniduvvá ja laseduvvá vaj sáme guoradallam vuoroduvvá.

Oaggásvuohta ja jáhtálus

Ambisjávnná:

Barggijbelludahka ájggu sihkarasstet jasskis ja dábmaris infrastruktuvrav mij sebrudakávdđánahttemav doarjju, æládusiellémav ja ulmutij árggabiejev, sæmmi bále gá sáme rievtesvuoda ja kultuvrraj vuododum dájma vieleduvvi.

Prinsihpa:

Dábmaris ja jasskis vuodostruktuorra le ájnas árvvo sebrudakávdđánahttemij, æládusiellémij ja ulmutij árggabæjvváj. Mijá mielas la infrastruktuvra tsieggim hæhttu tjadáduvvat álmukriektá dádjadusá vuodon ja guládallamijn sáme æládusdájmadiddij, ja sijá dárbojt vieledit. Mij ájggop sihkarasstet jut sebrudagá ávdđánahttem dáhpaduvvá vuogijn gánná sáme rievtesvuoda ja ja kultuvrraj vuododum æládusá vieleduvvi.

Infrastrukturatsieggim la ájnas mannoæládusá ávdđánahttemij, ja guovdátjin dásásasj varresvuodafálaldagájda ja sebrudakdieđalasj oaggásvuohtaj. Le aj ájnas juohkkahasj galggá máhttet árrót dáppe gánná sihtá váni dat hieret sijáv oaggásvuodas jali máhttelisvuodas adnet ájnas sebrudakdievnastusájt.

Gá duohtan dahkap jasskis ja sebrudahtte infrastruktuvrav gájkajda, de dahkap sebrudagáv gánná gájka máhtti árrót gánná sij sihti, váni dat vájjkut sijá oaggásvuohtaj jali ájnas sebrudakdievnastusáj áttjudibmáj. Mij jáhkkep gá sáme rievtesvuoda ja dárbo vieleduvvi, de mij máhttep infrastruktuvrav ávdđánahttet mij la guodelis, sebrudahtte ja ávkken álles sebrudahkaj.

Barggijbelludahka ájggu:

- Sihkarasstet infrastruktuvra tsieggim vielet sáme rievtesvuodajt ja sebrudahtta sáme æládusdåjmadiddijit ja bájkálasj sebrudagájt plámin.
- Viggat tjoavddusijt gávnnat ma vieledi sijáv gejn li rievtesvuoda ja guoskavasj æládusájt ávddánahttemin Nuortta-Vuona ruovdderahtev ja ruovdderahteaktijvuodav Suoma ja Vuona gaskan.
- Nannit justijssa- ja riektádåjmadagáv sáme guovlojn vaj sihkarasstet juridihkalasj viehke åttjudimev ja bájkálasj sáme máhtudagáv riektáapparáhtan.
- Suodjalusáv ja gærgosvuodav buoredit gå koordinerit militerri hárrjiddallamijt aktan ællosujtunj ja ietjá æládusáj, ja sebrudahttet ælloniehkijt gærgosvuodabarggij doaroin ja hiedijn.
- Ávddánahttet rubbmelasj ja digitála infrastruktuvrav rabddaguovlojn, gånna tjalmostahttem la luohedahtte internæhttaloavdde ja mobijllagulludahka, ja biedjat garrasap rávkálvisáv teleoperatevraja sihkarastátjit dárkkelis loavdev ja gulludagáv.
- Dahkat infrastruktuvrav gånna le unnemus konflikta luondujn ja æládusáj, gå vuorodit tunellajt ja kábalijt meran suodjalittjat ålggoiellamav, luondo juhtusij iellamav, luonndovaljesvuodav ja ællosujtov.
- Vuorodit åda tsiekkadusá tsieggiduvvi guovlojn gånna juo gávnnu infrastruktuvrra.
- Kollektijvvafålaldagájt ja suvdatjimaktijvuodajt buoredit Sámen, ja árvvalusájt buktet Nasjåvnålasj suvdatjimpládnaj, sihkarastátjit suvdatjimfålaldahka gåbttjá sáme sebrudagáj dárbojt.
- Barggat ienep biednigijt oadtjot filkagæjnojt buoredit ja jáhtålusoaggåsvuodadåjmajda.
- Barggat ælládahttet sáme árbbedábijt ja riektádådjadusájt, ja jut da vieleduvvi Vuona riektán.

Juoga massta máhtta viessot

Barggo ja æládus

Ambisjåvnna:

Barggo ja æládus li ájnas vuollusa sáme sebrudagáj birggimij. Mij sávva mijá gierraga galggi bessat årrot gånna sij sihti, gånna gávnnu barggo, nanos aktijvuohda ja ålkkådusårniga ma gájkajt bærråjgåhtsi.

Prinsihppa:

Mijá æláduspolitihka vuodon la álkádus ja aktijvuohta. Sáme sebrudagájñ galggi árrót jasskis barggosaje, rievtagis máhttelisvuohta anátjit luondo luohkojt, ja máhttelisvuohta ávdánahtátjit ádá æládusájt sámmi bále gá bærrájgáhtsep sáme árbbedábijt ja árvojt.

Mijá ulmme le sebrudagáv dahkat gánná sáme giela, kultuvra ja æládusgæjno buohtalakkoj nanniduvvi ádáággásasj barggosajij báldan, vaj da máhtti aktan gávnnut boahhteájgen. Lahka aktisasjbarggo fáhkalihtudisájñ la dárbulasj vaj dat álliduvvá.

Areálaj ja luondoaljesvuodaj guoddelis háldadibme, aktan jæbddsásaj urudispolitihkajn, la mierrediddjen tjabu birrasav ja iellemvuodov sihkarasstet mij bisot mijá sebrudagájt iellen.

Finnmárkoábmudahka galggá háldaduvvat nav vaj tjabu árbbedábálasj adno ja ádá æládusá ávdeduvvi, sámmi bále gá areála sadjihin bissu gájkajda. Mij galggap luondov háldadit boahtte buolvajda, gánná sáme árbbedábe ja kultuvrraárvo li avtastahtedum oassen bargos.

Gá galggá nannit sáme sebrudagájt, de hæhttu árbbedábálasj æládusájda investierit degu guolástussaj, ællosujttuj, ednambarggugj ja miehtseæládussaj, sámmi bále gá ádá barggosaje ásaduvvi vuododum bájkálasj ressursajda. Dát galggá aktisasjbargon dagáduvvat barggoiellemorganisasjávñáj, suohkanij, filkaj ja ietjá akteraj, gánná Sámedikken la guovdásj roalla.

Mij galggap ávdedit aktisasjbargov politihkalasj, ekonomalasj ja kultuvralasj rájáj rastá vaj bájkálasj sebrudagá nanniduvvi.

Divna árbbedábálasj sáme æládusá ma sáme gielaj ja kultuvrraárbbedábij joarkki li kultuvrraguodde æládusá. Barggijbelludahka danen dættot adjáj guolástus, miehtseæládus, ednambarggo, duodje, luossabivddo, ællosujto báldan, li dakkár kultuvrraguodde æládusá majñ la álggoálmuk- ja almasjrievtesvuodulasj suodjalus.

Bájkálasj adno miehtses la oassen bájkkásasj árrój histávrálasj tjadnasimes ietjasa adnoguovlojda, mij la árrum avtatrajáj moatte buolva tjadá. Dát la guovdásj oasse sáme kultuvralasj identitiehtas, ja dárbulasj sáme gielaj várjjalibmáj ja árbbediedoj gaskostibmáj buolvas buolvvaj.

Luondo luohkoj guoddelis adno bærrájgáhtsá luondo rájájñ ja sihkarasstá boahtte buolva aj máhtti daj sámmi luohkojs ávkástallat.

Barggijbelludahka ájggu:

- Hiebadit dilev æládusávddánahttemij, tjabu árbbedábálasj sáme æládusájn degu ællosujton ja guolástusán, ja ádå guoddelis suorgijn degu teknologijan, turisman ja kultuvrrabuvttadimen.
- Doarjjot sáme vidnudagájt ja álgadiddjiij ekonomalassj dájma ja vágodimij.
- Barggat vaj Innovasjávnnå Vuodna ja ietjá muodugasj aktera hiebadit dilev innovasjávnnåj tjabu árbbedábálasj ja ádå sáme æládusájn.
- Ájmon adnet doarjjaárnigijt ma ájnnasit ávdedit nuorra sáme álgadiddjiij.
- Álgadit Innovasjávnnå Sábme ásadimev.
- Joarkket nuppástuhttemprográmmav Ovddos Guovddagæjnon.

Ednambarggo

Ambisjávnnå:

Ednambarggo sáme guovlojn galggá árrat motávrrån árrumij, árvvoháhkuihmáj ja kultuvra várjjalibmáj, mij bárråmusgærgosvuodav ja oaggåsvuodav sihkarrasstá boahhteájggáj.

Prinsihppa:

Mij sávva moattebelak ja guoddelis ednambargov sáme guovlojn, gånå tjabu unna ja stuorra ednambargo vájkkudi jæbdddåssj biebbmobuvttadibmáj. Mij ájggop ávkåstallat stuorra sjaddadimareålajt ja boandås guohtomednamijt. Nanos ednambarggo nanni árrumav, ja sáme kultuvrav ja árbbedábijt.

Mij sávva Sámedikke baktu dájmalattjat ednambargov doarjjot kapitállalasedimijn, politihkalassj vájkkudimijn ja lahka aktissasjburgujn nasjávnnålssj oajválattjaj. Mij sávva balånsav sihkarrasstet mårnånin garra importsuodjalime baktu, buvtadimbirrassijt sentralissierimis hieredit, ja bájkålssj bárråmusbuvtadimev sihkarrasstet.

Mijå ednambarggoárbbedåbe ja unnepskålå ednambargo li ájnnasa vaj bisodit moattebelakvuodav Vuona ednambarggopolitihkan. Barggijbelludagå nasjávnnålssj ednambarggopolitihka milta mij sávva bájkålssj buvtadiddjiij nannit ja bærråjgæhttjat vaj rabddaguovlo vilåga galggi máhttet ietja bierggit.

Barggijbelludahka ájggu:

- Oadtjat motávrråjåhtålusnjuolggadusájt ma ællosujtov ja sáme kultuvrrådájmadimev vieledi, bájkålssj håldadimev ja bájkålssj hiebadimdårbojt.

- Jut motávrråjáhtålusnjuolgadusá galggi sihkarasstet bájkeulmuttijda sáme guovlojn bessamav mæhttsáj ja árbbedábálasj ávkástallamguovlojda, ja dilev hiebadit dispensasjávnnåpraksisij mij vielet bájkeulmuttij riektádádjadusáv.
- Ednambargo infrastruktuvrav nannit sáme guovlojn gánnå rádjo, buvtadimareála, fievrriim, gæjno ja digitála bessam árrót guovdátjin.
- Doarjjot bájkálasj biebbmobuvtadimev, vijddásap gárvedimev ja mærkkagálvvoávdđánahttemav, mij buktagijt ávdet bájkálattjat ja nasjávnnålattjat.
- Lasedit birggo- ja mielkkebuvtadimev sáme guovlojn ja dættodit guoddelisvuodav ja árbbedábálasj doajmmavuogij bisodimev.
- Lasedit urudisnåle regulierimav aktan bájkálasj akteraj sihkarastátjit guohtomguovlojt.
- Vaddet nuorajda ienep máhttelisvuodajt háhkuhittjat ednambarggoåbmudagájt, praksis- ja oahpposajijt ednambargon vaj nannit rekruttierimav ja vijddásappot fievrret máhtov ja kultuvrav.
- Aktisattjat barggat Sámedikkijn ja nasjávnnålasj oajválattjat ávdedit vájkkudimnævojt ma ávdedi unnepskålå ednambargov.
- Barggat nannitjit importsuodjilimev mij Vuona biebbmobuvtadimev suoddji ja hieret dættov hálbes importgålvojs.
- Sihkarasstet biebbmooaggåsvuodav gå doarjju bájkálasj ja guoddelis biebbmobuvtadimev, gå unnet tjanåstagáv importas ja gå sihkarasstå nuoges gærgosvuodav boahtteájge hiehtedilijda.
- Nannit meierijaj ja njuovadagáj vuodov gærgosvuoda diehti Nuortta-Vuona ednambargon.

Mannoælådus

Ambisjåvnnå:

Sáme guovlo galggi árrót destinåsjåvnnå guoddelis turissmaj mij bájkálasj kultuvrav ávdet, árbbedábijt ja luondov, sæmmi bål gå dat vaddå barggosajijt ja sihkarasstå ekonomalasj ávdđånimav. Barggijbelludahka ájggu sihkarasstet jut mannoælådus sáme guovlojn tjabu vielet bájkálasj berustimijt ja kultuvrråárbev, ja vájkkut ruodná, guhkesájggåsasj ávdđánahttemij.

Prinsihppa:

Mannoælådus sáme guovlojn galggå árrót guoddelis ja vuogas birrasij, vuododum sáme kultuvrraj ja árbbedåhpáj. Sáme æjggo ja bájkálasj oassålasstem galggå guovdátjin árrót ávdđánahttemin, masi vuodon la almmavuohta ja ruodná ávdđånimbe.

Mij ájggop ávdedit ratjástimev bájkálasj buktagij, degu biebmog ja luonndoátsádallamij, ja mij galggap bisodit ja vijddásappo ávddánahttet sáme kultuvrraátsádallamijt ja árbbedábijt. Sæmme bále galggá infrastruktuvrra árrat hiebadum bájkálasj birásdilijda ja árbbedábálasj areállaadnuj, váni ráfeduhttet bájkeulmuttij árbbedábálasj iellemvuodov.

Barggijbelludahka ájggu:

- Sáme guovlojn ávdedit guodelis turismav oassen ruodná ávddánimstrategijas, gánná bájkálasj æjggo ja oassálasstem dættoduvvá.
- Doarjjot dakkár turisma ávddánahttemav mij ávdet ja bisot sáme kultuvrav, adjáj merrasáme kultuvrraárbev ja ællosujtov, ja sihkarasstet tjoavddusijt ma li vuohkasa birrusij ja ruodná infrastruktuvrav.
- Barggat vaj ienebut márnánfievrriduvvá sáme turismas rijkajgasskasattjat, dádjadusájn dat le ávdásvásstediddje mannoæládus ja alma kultuvrraátsádallam.
- Nannit sáme mannoæládusvidnudagájt ávdedime baktu da li birássertifisieridum fáladagá ma luonndoátsádallamijt aktidi sáme kultuvrajn, ja sihkarasstet jut vidnudagá oadtju ekonomalasj dárjav ja oajvvadusájt guhkesájggásasj guodelisvuohtaj.
- Sámegielaj anov ávdedit mannoæládussuorge márnánfievrridimen ja guládallamin, vaj sáme kultuvra sjaddi luondulasj oassen guossidimátsádallamis.
- Prográmmav ásadit bájkálasj álgoábnas-buvtadiddijda ja biebbmoambassaderaajda gudi sáme biebbmoárbbedábijt ávdedit, gánná dættoduvvá guodelisvuohta ja bájkálasj tjadnasibme.
- Bærrájgáhtset jut bájkálasj mannoæládusvidnudagá sebrudahteduvvi stuoráp ásadimij plánimij degu væráldatjerastallamgilppusij Áhkánjárgan jagen 2029, ja tjalmostit sáme biebbmoárbbedábijt ja bájkálasj álgoábnasij anov.
- Aktisasjbargov nannit kultuvrrainstitusjávnnáj ja mannoæládusvidnudagá gaskan ávddánahtátjit ádå buktagijt ma sáme kultuvrrahistávrv gaskosti alma vuogijn.
- Hiebadit dilev infrastruktuvra ávddánahttemij mij vielet bájkálasj birásdilijt ja sáme areállaanov, ja sæmme bále sjivnnedit jasskis ja guodelis dilijt turissmaj.

Guolástus

Ambisjávnná:

Mijá rievtesvuoda luohkojda meran galggi dâhkkiduvvat, ja dâj luohkoj hâldadibme galggá sihkarasstet jut merragâdde- ja vuodnasebrudagá máhtti viessot ja sjaddat, barggosajij ja merrasámij árbbidum guolástimrievtesvuodaj vuodon.

Prinsihppa:

Guolástus ja merraæládus li vuodulattja mijá merragátte- ja vuodnasebrudagájda. Luohko meran gulluji aktijvuohtaj ja galggi dakkár vuogijn hâldaduvvat mij la tjabu ekologalattjat guoddelis ja ekonomalasj rievtesferduk, vaj da vájkkudi nanos ja viesso árronij merragátte miehtâj. Prinsihppa "lahkavuohta vaddá rievtesvuodav" galggá fámon árron resurssahâldadimen, gânnâ dættoduvvá merrasámij rievtesvuohta bivddet meran, nasjâvnâlasj ja rikajgasskasasj sjehtadusâj milta.

Merragátteguolástusjuohkusa árvvalus, ja diedádusâ Vuona almasjrievtesvuodaj Instituhtas ja Duohtavuoda- ja sâbadimkommisjâvnâs duodastahtti le darbulasj sihkarasstet sâme guolástusrievtesvuodajt. Hâldadibme hæhttu vájkkodit guoddelis lâgojda, árbbedábâlasj bivdo suodjalibmâj, ja âvddânahttet dakkár bivddovuogijt ma vaddi guhkesâjggâsasj vuojtov.

Vuona li ájnas sjaddamguovlo guolijda, ja dat la mierrediddje jut vadasa guhkebuvgâ 15 miehtara e oattjo loabev bivddet vuodnasâtsoj sissnêlin. Merraluossabivddo le tjabu ájnas ælâdus ja oasse mijá kultuvrraárbes, ja danna hæhttu árron nanos viessomuj hâldadimen. Merrabiebbmoindustrija hæhttu bájkâlasj árvvohâhkuhibmâj vájkkudit, ja sebrudagá ma guoskaduvvi nievres hieredusâjs tjanâdum merraælâdussaj, galggi buohttiduvvat.

Barggijbelludahka ájggu:

- Barggat vaj merrasámij rievtesvuoda merraguolástussaj dâhkkiduvvi, Merragátteguolástusjuohkusa, NIM ja Duohtavuoda- ja sâbadimkommisjâvnâ oajvvadusâj milta
- Sirddet stuorâp oasev jáddikvâvtâjs merragáttevadnasijda, vaj guolástus merragâdde- ja vuodnaguovlojn vuoroduvvá.
- Sihkarasstet vuodnasâtsojt ja garrasit dâmadit buorgov vadnasijda ma li badjele 15 miehtara sissnêlin dân linnja. E galga vatteduvvat dâbâlasj sierraloabe.
- Sihkarasstet sjárkkavadnasij vuobddemmâhttelisvuodajt vaj sihkarasstâ árronav, bájkâlasj ælâdusâjt ja barggosajijt.
- Konsesjâvnâvuogâdagâv nannit jut sihkarasstet konsesjâvnâj juohkem vaddi bájkâlasj barggosajijt ja bájkâlasj duoddebâhtusijt. Trâllakonsesjâvnâ

vuobddem- ja gárvedimvælggogisvuodajn galggi tjuovvoluvvat, ja jus dajt e állida, de galggi kvávtå váldeduvvat ruopptot ja sirdeduvvat merragáttevadnasijda.

- Barggat vaj stuoráp mássjkisvuodav oadtjot bivddovuogijn ja vanásadnemin dálásj trállakonsesjávnnáj aktijvuodan, ulmijn sihkarasstet árromav vuonajn ja merragáttie milta.
- Rekruttierima diehti hieredit strukturierimav vuollela 11 miehtara bivddovadnasijs, ja hieredit kvávtájt sirddemis stuoráp vanásjuohkusijda.
- Rievddadit nasjávnnálasj politihkav sihkarastájtjit rekruttierimav guollárbargguj nuoraj gaskan merrasáme guovlojn.
- Barggat vaj unnemus vадnasa, ma ienemusát gierddi gånågisráppáj oalggebivdos ietjá guolástimen, galggi kvávtájt oadtjot rávkalvisáj dagi.
- Bisodit ja nannit merraluossabivdov æládussan ja kultuvrraguodden.
- Doarrot loattjesmeraluosa (tjåggne-/ruossjaluosa) oablloma vuosstij, mij bájkálasj luossanálijt ájttá, vijdes dájmađ algadime baktu ma nálev unnedi gá dat la világa meran.
- Barggat vaj buohtov oadtjot bájkálasj sebrudagájda ma gierddi areálatjadnusijš ja biráshieredusájs tjanádum merraæládussaj, sihkarastájtjit guodelis ávddånahttemav merragátteguovlojn.
- Barggat vaj æládusorganisasjávnnå Bivddo dåhkkiduvvá ájnas akterrån sáme guolástusån
- Bivddo sæbrrå rádådallamijda ståhtajn guolástussaj guosske ássijjn.
- Mij ájggop barggat vaj tjadåduvvå iesjrådålasj guoradallam Vuona luossahåldadimes gåvnadittjat manen merraluossabivddo le garrasit gårtjedum, ja manen luossabivddo Dænotjåhtjådagån la ganugahtedum.
- Mij ájggop barggat vaj åvdeduvvá Stuorradiggediedådus luondoluosaj (Atlåntarábe luosaj) suodjalime birra
- Barggat vaj åsaduvvá ståhtalasj biednigahttemfoannda nannitjit máhttelisvuodajt oastájtjit ienep guollekvåvtåjt doajmmaguovlluj.

Ællosujtto

Ambisjávnnå:

Ællosujtto galggå máhttet ietjas æládusáv ja identitiehtav ávddånahttet, adjáj dálkådakrievddamij ja areálagårtjedimij aktijvuodan, ja galggå joarkket årrot guodelis ja guovdåsđ oasse sáme kultuvras ja sebrudagås. Barggijbelludahka ájggu sihkarasstet jut ællosujton li dårbulasj rámmaævto duostotjit boahtteájge håsstalusájt.

Prinsihppa:

Ællosujtto ij la dássju æládus, valla sáme kultuvraj, gielaj ja árbbedábij guodde. Barggijbelludahka ájggu sihkarasstet jut ællosujtto bissu guovdásj oassen sáme identitiehtas, gá huksá ja vijddásabbo fievrri dav ájnas kultuvralasj ja gielalasj árbev majt ællosujtto ávdås. Ællosujto barggovuoge li tjanádum tjuohtejagij árbbedábijda ma spiedjilassti sáme árvojt, gielav ja viessomvuogev. Danen la mierrediddjen jut ællosujtto oadtju dárbulaj resursajt vaj máhttet bisodit ietjas árbbedábálasj viessomvuogev, sæmmi bále gá dat hiebaduvvá ádåájggásasj sebrudakdiliida.

Mij ájggop huksat jut ællosujtto oadtju juridihkalasj ja fágallasj dårjav, vaj sij almmaláhkáj bessi mærrádusprosessajda ja sjehtadallamijda sæbrrat. Dát galggá sihkarasstet jut ælloniehke máhtti rievtesvuodajdisá bisodit gá li aktijvuodan oajválattjaj ja ietjá akteraj. Sæmmi bále ájggop sihkarasstet jut ællosujtto oadtju stajgas rámmaævtojt ja ekonomalassj doarjjaárnigijt ma guoddelis dájnav ávdedi.

Ællosujtto hæhttu aj suoddjiduvvat biejsste areállanårråmij ja urudisá ájtoj vuosstij, ma ájtti tjabu ekonomijav, luondov ja kultuvrav. Ællosujto areálaj ábbálasj háldadimijn, urudisháldadimijn ja guoddelis tjoavddusij ájggop sihkarasstet sáme kultuvra, giela ja árbbedábe világa galggi viessot ællosujto baktu ja sirdeduvvat boahhte buolvajda.

Barggijbelludahka ájggu:

- Sihkarasstet ienep stajgas doarjjaárnigijt gá li duodastuvvam guohtomnieda.
- Ávdđånahttet ábbálasj plánav guoddelis areállaháldadibmáj mij dálkádakrievddamijt vielet, ja identifisieri máhttelis guohtomednamijt ællosujttuj.
- Ienebu bivddet ja ienep urudisájt vuohtjet ællosujttoguvlojn suodjalittjat guohtomednamijt ja sihkarastátjit juhtusij álkkádusáv.
- Barggat vaj ællosujttoláhká ábbálattjat ádåstuhteduvvá nannitjit æládusá rievtesvuodajt ja rámmaævtojt.
- Ásádit nasjåvnålasj ællosujttoguvdátjav mij vaddá tjieldijda ja tjærojda dárbulasj rádijt ja máhtudagá dårjav.
- Ásádit ádå, ienep dåbmaris háldadimorgánav ællosujttuj mij máhtta boahtet Stáhtaháldadiddje sadjáj ja buorebut huksat vuosteldiminstituhtav.
- Huksat nuoges ekonomalassj ja ulmuttij resursajt vaj duosstot hásstalusájt areállanårråmij ja tsieggimij aktijvuodan.
- Urudisnålev giehpedit vaj sihkarasstá viesso ællosujtov vuododum guoddelis bierggobuvvadibmáj.
- Nannit boahttsubiergo duosstomav ja gárvedimev navti jut sihkarasstet ienep nanos akterajt suorgen.

- Barggat vaj ællosujto riektáoaggásvuohta nanniduvvá almulasj háldadimen, vaj æládusá berustime bærrálgåtseduvvi divna dásijn.
- Ienebut rahtjat dâjmajt tjanádum VBO:aj (Varresvuohta Birás Oaggásvuohta) vaj unnedit vahágahttemij vâdáv ælloniehkij gaskan, gânnâ dættodip oaggâsvuodav bæjvâlasj bargojn.
- Sihkarasstet stajgas ekonomalasj rámmaævtojt ællosujttuj, stuoves bievjij goassa dârja ja buohto mâvseduvvi.

Juoga man âvdâs viessot

Giella

Ambisjâvnâ:

Barggijbelludahka sihtâ sâmegiela galggâ ârrot sâemmi luondulasj vâlljima gâ dârogiela juohkka sajen sebrudakiellemîn. Sâmegiela galggi ârrot mâhttelisâ jâksât gâjkajda gudi sihti dajt oahppat. Sâme familjajn galggi ârrot buoremus ævto nannitjit ja vijddâsappo fievrjit gielav, kultuvrav ja ârbbedâbijt sijdan.

Prinsihppa:

Sâmegiela li vuodon sâme kultuvrraj ja identitiettaj. Barggijbelludahka âjggu barggat vaj divna sâmijn, berustahtek duogâtja ja ârrombâjke, galggi ârrot sâemmi mâhttelisvuoda oahppat ja adnet sâmegielav ârggabiejen. Mijâ mielas gâjka Vuonan gudi sihti sâmegielav oahppat, bierriji dav mâhttelisvuodav oadtjot. Dât sjaddâ nannit sâmegielaj stâhtusav ja âvdedit mâhtov sâmij ja sâme kultuvra birra sebrudagân.

Mij âjggop barggat dan âvdâs jut sâmegiela sjaddi luondulasj oassen âhpadusâs, almulasj dievnastusâ fállamis ja sosiâla iellemis. Sâmijn galggâ ârrot mâhttelisvuohta sâmegielav adnet divna aktijvuodajn, âjnnasit gâ li aktijvuodan almulasjvuodajn, berustahtek gânnâ sij li rijkan.

Sâmegielajt hæhttu vârijalit ja vijddâsappo fievrjit boahhte buolvajda. Vaj dav galggap âllidit, de hæhttuji skâvllâægâda ienebut vælggogissan dagâduvvat bargatjit vaddet divna vuodoâhpadusâ oahppijda mâhtov sâmij ja sâmegielaj birra.

“Sâmegiella gâjkajda” duohtan dahkama baktu sâvvap mij dahkat sebrudagâv mij adnâ ârvon valjesvuodav, ja gânnâ sâmegiela ja sâme kultuvra giedjegahtti ja sjaddi âvvon tjabu dâlâsj ja boahhte buolvajda. Mij jâhkkep sâmegielaj lasedum adno ja vuojnusij buktem vâjkkut buorep dâdjadussaj ja vieledussaj sâme kultuvrajda sebrudagân.

Barggijbelludahka ájggu:

- Dahkat luondulattjan sámegielaht válljit divna sebrudakiellem suorgijn, ja jut da sjaddi máhttelisá oahppat gájkajda, berustahtek árrombájke ja duogátja.
- Sáme giellaáhpadasáv nannit navti jut sihkarasstet biednigahttemav, oahpponævojt ja ietjá dárbulasj resursajt, skávlájda ja áhpadasprográmmajda, adjáj fáladagájt oahppijda gudi ælla sáme.
- Fállat ienep viddnooahppesajijt gánná sámegiella le barggogiellan.
- Bargov nannit várjajlit ja ávddánahttet sáme terminologijav sihkarastátjit jut moallánagá aneduvvi árbbedábálasj definisjåvnåj ja dádjadusáj milta.
- Mánáj ja nuoraj identitiehtav ja giellaávddánahttemav nannit navti jut vuododit giellaarienáj ja sosiála æjvvalimsajijt, gánná buolva máhtti lánudallat vuorrasap ja nuorap buolvaj gaskan, berustahtek gielladáse.
- Digitála ræjdojt ja giellateknologijav vuorodit, degu ahpajt, jårggålindievnastusáj ja sosiála mediajt, vaj dahkat álkkebu oahppat ja adnet sámegiela.
- Jårggålitt ienep populerrakultuvrav sámegielaht ja nannit sáme mediafáladagáv, ájnnahtet sáme unneplågogielaht.
- Lága baktu nannit ja hiebadit dilev guládallat ja sámegielaht adnet gå le aktijvuodan almulasj dievnastusáj ja etáhtaj riikav miehtáj.
- Lasedit sámegielaht almodimev vaj ienebut vuojnusij báhti almulasj dievnastusáj guovtegielaht galbbimijn, ienep diehtujuohkemijn ja guládallamijn sámegiellaht ja ienep sámegielaht barggij.
- Nannit giellaguovdátjijt suohkanijn vaj sámegielaht ja kultuvrra báhti ienebut vuojnusij ja sadjihin álmugij tjabu sidjij gudi li sáme ja sidjij gudi ælla sáme.

Kultuvrra

Ambisjåvnå:

Sáme kultuvrra galggá árrot sebrudahtte ja sadjihin gájkajda. Dat galggá árrot vuojnusijn ja avtastahtedum oassen sebrudagás, mij sáme identitiehtav nanni ja mij vijddásappo fievrri mijá gielaht, árbbedábijt ja sebrudakiellemijt.

Prinsihppa:

Sáme kultuvrra le sáme sebrudagá tsáhke ja mijá identitiehta vuolos.

Barggijbelludahka sávva sáme identitiehtav nannit gå sihkarasstá jut sáme kultuvrra le sadjihin ja sebrudahtte gájkajda Vuonan, ja gájkajda galggi fáladuvvat sáme æjvvalimsaje berustahtek gánná riikan sij árru. Dálla le muddo lårptitjit sáme kultuvrav nasjåvnålattjat, ja Barggijbelludahka galggá njunnjutjin árrot danna.

Mij sávvp viesso sáme kultuvrraiellemav mij gaskos valjesvuodav dájdda- ja ávddánboahtemvuogijt, ja gánná le nanos posisjávnná nasjávnnálattjat ja rijkajgasskasattjat. Vaj dav állidit, de mij ájggop sáme sisanov nannit skávlájn, museajn, bibliotekajn ja ietjá almulasj kultuvrraarenájn. Sierraláhkáj sávvp ienep sáme æjvvalimsajijt ja kultuvrrafálaldagájt bájkijn gánná sámevuolta ij la heva vuojnnusin uddni.

Sáme kultuvran hættuui árrat buorre rámmaævto ja ávddánahttemmáhttelisvuoda, ja siján gudi kultuvrajn ja valástallamijn barggi galggá árrat duodalasj ja skuornnás barggoiellem. Mij ájggop ásadit ienep sáme kultuvrrainstitusjávnnájt ja festiválajt, ja dajt doarjjot resursaj ávddánahttemij ja ávddánbuktemij állo ulmuttij hárráj. Mij ájggop áhpadimev ja áhpadusáv fállat ienebujda ja doarjjaárnigijt nannit ávddánahttemij, buvtadibmáj, almodibmáj ja ásadimijda.

Barggijbelludahka ájggu:

- Fállat sáme æjvvalimsajijt gájkajda, berustahtek gánná ulmusj árru rijkán.
- Jut sáme familja oadtju máhttelisvuodav sebratjit árbbedábálasj sáme dájmajda vuodoæládusán, luondoanon, duojen ja biebbmodagádimen vaj nannit sijá aktijvuodav kultuvrraj.
- Sihkarasstet duodalasj ja skuornnás barggoiellemav sáme kultuvrraj ja valástallamij.
- Nannit ratjástimev sáme filma, musihka, teáhtara, girjálásjuoda ja festiválaj hárráj dan láhkáj jut lasedit doarjjaárnigijt buvtadibmáj, almodibmáj ja ásadibmáj.
- Rahtjat lasedit digitála máhtudagáv sáme kultuvrrasuorgen.
- Vuododit ienep sáme kultuvrrainstitusjávnnájt ja festiválajt, ja doarjjot dajt resursaj sáme kultuvra ávddánahttemij ja gaskostibmáj állo ulmuttijda.
- Sáme sisanov nannit skávlájn, museajn, bibliotekajn ja ietjá almulasj kultuvrraarenájn, ja ienep sáme kultuvrrafálaldagájt fállat skávlåasstoájggeárnigin, kultuvrraskávlån, Kultuvralasj skávlåavuossan, ja Kultuvralasj vádtsemsoappen.
- Barggat sáme mánájteáhtara ávdås Dænon gánná li tjadnusa teáhtarij Beaivvás, ja dan modella vuodon dahkat ienep fálaldagájt ietján rijkán.
- Sáme musihkav ja juojggama dilev ávddánahttet nasjávnnálattjat ja rijkajgasskasattjat.
- Vaddet ienebujda máhttelisvuodav oahppat juojgav ja ietjá hámiijt sáme musihkas.
- Doarjjot ienep almodusájt albumajs árbbedábálasj juojgajn.
- Dahkat arkijvajt oabme báddimij juojgas ienebu sadjihin manep ájggáj.

- Vuododit Juojggaguovdátjav, nasjåvnålasj guovdátjav juojggaj, mij galggá æjvvalimsadjen årrot juojga guoradallamij, åhpadussaj ja vijddásappo fievrrimij, guovdásj oassen sáme kultuvras.
- Bisodit ja vijddásappot duojev åvddånahttet- sáme duojev - ja barggat vaj dat oadtju nannusap sajev nasjåvnålasj ja rijkajgasskasasj kultuvrraduobddágin.
- Sihkarasstet åhpadusfálaldagájt ja doarjjaárnigijt duodjárjida.
- Oadtjot vas doajmmaj duodjeæládusá oajvvesjiehtadusáv Sámedikken.
- Duodjeinstituhtav nannit julev- ja oarjjelsáme guovlojn.
- Dåhkkidit, duodastit ja bisodit sáme bájkkenamájt, basse várijt ja ietjá sáme kultuvrramujtojt.
- Realisierit ådå tsiekkadusájt museaj Sámiid Vuorká-Dávvirat Kárásjjågån ja Saviomuseaj Várjagin.
- Ådåstuhttet bájkemusejav Guovddagæjnnon kultuvrrahiståvrålasj musedjan gåsi Ájluhasj-guovdásj aj biejaduvvá.
- Sihkarasstet buorre rámmaævtojt máhttoguovdátjij Merrasiida merrasáme kultuvra hárráj, vaj guovdásj máhtta világa várjjalit, gaskostit ja åvddånahttet merrasáme kultuvrav, árbbedábijt ja gielajt Sámen.
- Barggat vaj aktjiddit sæmmi sadjáj Nasjåvnålasj Luossaguovdátjav Dænon ja Dæno Museav.
- Nannit mánáj- ja nuorajbargov tjanádum Sámegilppusij (SG) vaj sjivnnjedit semasvuodav, aktijvuodav ja rekruttierimav boahtteájggáj.
- Huksat jut Sámedikke valástallamsjiehtadus galggá måvtåstuhttet mánájt ja nuorajt joarkátjit valástallamijn gå sij sjaddi ållessjattuga, ja segadit ienep ulmutijit iesjgenga áldarjuohkusijs vaj ållessjattugij lårhko lassån.

Årrommiella ja soaptsom

Ambisjåvnnå:

Sábme galggá årrot hullijiddje ja geldulasj guovllo gånna sáme giela, kultuvra ja árbbedábe li viesso, gånna máhtta bajás sjaddat ja vuojnnet boahtteájgev ávkálattjan. Oaggás bájkålasj sebrudagá, moattebelak máhttelisvuodaj ja nanos aktijvuoda baktu galggap åvdedit årrommielav, soaptsomav ja ratjåstimev sáme guovlojn.

Prinsihppa:

Sábme galggá årrot guovllo gånna ulmusj sihtá årrot, barggat ja viessot. Vaj hieredit ieritsirddemav ja sihkarasstet jut sáme bájkålasj sebrudagá hulliji familjajt, nuorajt, ållessjattugijt ja vuorråsiijt divna álldarijn, de mij hæhttup ratjåstimev biedjat rekruttierimij ja bájkålasj sebrudagáj åvddånahttemij. Sæmmi bále le ájnas sáme

álmugin stádajn li æjvvalimsaje ja máhttelisvuohta bisodittjat ietjasa sáme kultuvrav.

Mij hæhttu sierraláhkáj vuorodit ásadit hullijiddje bájkálasj senrudagájt nuorajda gudi galggi sijdav dahkat bargujn ja familjajn. Nuora ælla dássju boahhteájgge, valla adjáj ælljon dálásj Sáme ávddánahttemin. Dálá gá állon nuora vuolggi stuoráp stádajda oarjján oattjotjit oahpov ja karrierramáhttelisvuodajt, de la mierrediddjen rabddaguovlojda ja stádajda nuorttan nannit bájkálasj fálddagájt ja máhttelisvuodajt.

Vaj sáme nuora, nuorra állessjattuga ja smávmanánáj æjgáda galggi válljit jáhtet Sábmáj jali bissot Sámen, de mij hæhttu dilev hiebadit vaj sij máhtti ietjasa ávddánahttet tjabu persávnálattjat ja profesjávnlattjat. Mij hæhttu dahkat máhttelissan adnet buorre álkádusdievnastusájt ja hullijiddje áhpadusájt, barggosajijt ja árudagájt, ja mij hæhttu dahkat sosiála ja kultuvralasj arienájt gánná sij máhtti tjadnasimev dábdát, ja huksat ietjasa sáme ruhtsajt ja fáron árron ávddánahttemin ietjasa bájkálasj sebrudagájt.

Famillja le vuodogiergge mánáj bajássjaddamin ja oahppamin, ja sáme mánájda le famillja sierralágásj ájnas vaj bisodit ja vijddásappo fievrrit sáme gielajt, kultuvrajt ja árbbedábijt. Ádájggásasj sebrudagán, gánná vájkkudibme álgusbieles la garras, de mij hæhttu sihkarastet jut familja oadtju dav dárjav majt dárbaht vaj nanniji sijá rállav kultuvra- ja giellaguodden.

Mij ájggop barggat dájmaht ávdás ma familja máhttelisvuodav nanniji joarkátjit sámevuodajn sijdan, tjabu ekonomalasj dárja tjadá, kultuvralasj arienáj baktu ja máhttelisvuodaj baktu oadtjot sámegieláhpadasáv. Mi sávva dilev hiebadit vaj tjabu máná ja æjgáda oadtju buorre máhttelisvuodajt bisodittjat ja ávddánahttájt sáme gielajt ja identitehtav árggabieven.

Mijá vuorraa li ájnas resursa giela, kultuvra, árbbedábálasj máhto ja viessomvuoge vijddásappo fievrrimin, ja mij galggap adnet mijá vuorrasij máhtudagáv bargon sjivnnedit dav sebrudagáv majt mij sávva. Mij galggap ávddánahttet áldarvenagis sebrudagájt ma li sáme árbbedábijda hiebadum, vaj mijá vuorrasa aj oadtju buorre vuorasvuodav bájnedom sáme kultuvras.

Barggijbelludahka ájggu:

- Giehpedit dáhpetsieggimav doarjjaárnigij nannima baktu ja hiebadit dilev vaj sáme nuorra állessjattuga ja mánájfamilja oadtju rádev sijdav dagátjit rabddaguovlojda.
- Ávddánahttet buorre kultuvra- ja asstoájgefálddagájt, degu váldstallamásdusájt, kultuvrragádiht, álggoiellemguovlojt ja ietjá kultuvralasj ja sosiála æjvvalimsajijt.

- Ávdedit sáme festiválgáht, kultuvrradáhpádusáht ja tjáhkanimtuokkajht ma vájkkudi mihásvuohtaj sáme kultuvra ja giela hárráht.
- Sihkarashtet buorre infrastruktuvrav viessomij ja árrómij, degu ásadit gábddábáttev, buorep gæjnojht ja kollektijvafievrrimav.
- Nannit ja ávddánahttet buorre álkádusfálaldagáht sáme álm mugij, sierran dæbttjasijht máhttelisvuohtaj adnet giella- ja kultuvrraj hiebadum dievnastusáht.
- Viehkedit familjajht máhtsadiht ja bisodit sáme gielajht ja kultuvrajht sijdan, duola degu digitála ressursaj, giellaahpaj, familljakursaj ja kultuvralasht dájmaht ávddánahttema baktu.
- Sjiivvnjedihht sosiála æjvvalimsajihht lánudallamij buolvajht gaskan, gánná máhtudahka sáme árbbedábij birra máhttá fievrriduvvat vuorrasap buolvajht nuorap buolvajda.
- Ávddánahttet áldarvenagis sebrudagáht hiebadum sáme árbbedábijda, vaj mijá vuorrasa oadhtju buorre vuorasvuodavht gánná sáme kultuvrra le oassen.

Værált gánná viessop

Dálkádahka ja luonndo

Ambisjávnná:

Sábme stuoves dálkádagáht ja rájnna luondujht. Guoddelis ja ábbálasht háldadibme areálajht ja luonndoluohkojht mij suodjal ja vielet dálkádagáv, luondovht ja álggoálm mugij rievtesvuodajht, sæmmi bále gá ávddánahttepht ja dahkap stajgas dilevht sáme æládusáht ja bájkálasht sebrudagáht.

Prinsihpa:

Barggijbelludahka sávvaht dahkat boahhteájggesebrudagávht stuoves dálkádagáht ja rájnna luondujht. Dálkádakrievddamaht ja areálagáhtjedimeht li stuurra áhttonht luonndovaljesvuohtajht ja sáme kultuvrrajht. Sábme gierddaht sierraláhkáht garrasithht dálkádakrievddamijsht, ja areálagáhtjedimeht li juo dahkamht tjiegnálishht luottajht. Garraht dájmaht li dárbulattjajht várjjalittjajht luonndoguovlojht gáhtjedimesht, sládjavaljesvuodavht ja sáme æládusáht guoddelisvuodavht.

Dájmaht dálkádakrievddamijht gáktujht hæhttujiht sáme sebrudagáht dárbojdaht ja árvojdaht hiebaduvvat. Barggijbelludagáht mielasht Sámediggeht hæhttuht ævtojht biedjatht ja árróhtht njunnjutjinhht rievddamavht lájddithht dálkádakbieledishht sebrudahkajht. Mijht ájggopht dálkádakbærrájgæhtttjamguovdátjavht ásadithht ja strategijavht ávddánahttetht

dálkádakdåmajda ja máhttelis energijagáldojda mij aktit áđááiggásasj teknologijav ja guoradallamav sáme máhtudagáj ja luonndodádjadusáj.

Infrastruktuvra tsieggim la ájnas, valla divna ednam- ja merraareálaj háldadibme Sámen hæhttu tjadádúvvat oalle várrogisát ja álmukriektá milta. Le mierrediddje jut mij ep dássju sihkaraste ekonomalasj ávddánahttemav, valla adjáj gáhttip oalle ájnas luonndoluohkojt ja vijddásappo fievrrip kultuvrraguodde sáme æládusájt ja árbbedábijt boahhte buolvajda. Mij hæhttup bærrággæhttjat vaj sjaddá stávtjtja suodjalime ja ávddánahttema gaskan.

Mij ájggop adnuj válldet areállabieledis, ienep ábbålasj ja guoddelis areállaháldadimev. Sihkarasstema baktu tjavgap rámmajt ja ávdedime baktu anov árbbedábálasj sáme máhtudagás ja luonndodádjadusás areállaháldadimen, de mij buorebut máhttep dilijt hiebadit mávsulasj konsultasjávnnåprosessajda, hieredit rijdojt ja bærrággæhtset álgoálmugij rievtesvuodajt.

Mij ájggop areállabagádusáv ávddánahttet ja ásadit stáhtalasj ja kommersiála bieledis bagádusguovdátjav mij galggá viehkedit rievtesvuodaaddnajt, dahkkijt ja oajválattjajt areálláássijn ma sáme berustimijda guoski. Areállagártjedime ma árvustaládúvvi, hæhttuji vuostatjin tjielgaduvvat ja plániduvvat lahka guládallamin sáme ja ietjá rievtesvuodaaddnajt. Ávddågiehtaloabe hæhttuji gålågahtteduvvat, ja álgoálmukrievtesvuoda hæhttuji tjielgaduvvat ávddåla gå tsieggimbargo álgaduvvi.

Barggijbelludahka ájggu:

- Strategijav ávddánahttet dálkádakdåmajda ja máhttelis energijagáldoj sirddemij masi vuodon la sáme máhttudahkaja luonndodádjadus.
- Máhttelisvuodajt guoradallat áhpebiekkajda alternatijvvan bieggafábmuj gátten, sæmme bále gå bærrággæhtsep vieledusáv guolástussaj ja ekovuogádagájda meran.
- Gievrrodit dálásj tjáhtjefábmoásadusájt jut giehpedit dárbov áđå fábmobuvvadibmáj, ja navti hieredit ienep areállarijdojt.
- Ásadit rijkajgasskasasj dálkádakgåtsedinguovdátjav Várjagij.
- Ásadit areállabieledis háldadimev ja divodit ednam- ja merraareálajt ulmutjijs biejestedum gártjedímijs vaj máhtsadit luondulasj ekovuogádagájt ja árbbedábálasj ávkástallamguovlojt.
- Sáme árbbedábálsj máhtudagá ja luonndodádjadusá anov ávdedit areállaháldadimen, tjavgap rámmajt sihkarasstet ja jut álmukriektá tjuovoduvvá divna areállagártjedimijn sáme guovlojn.
- Dahkat areállabagádusáv mij vielet álgoálmugij rievtesvuodajt ja ásadit tjielgga konsultasjávnnåårnigijt areállaplánima aktijvuodan.

- Ásádit stáhtalasj ja kommersiála bieledis bagádusguovdátjav mij viehket rievtesvuodaaddnijt, dahkkijt ja oajválattjajt tjadádit mávsulasj konsultasjávnnájt, hieredit rijdojt ja bærrálgáhtset álgoálmugij rievtesvuodajt.
- Rávkkat jut gruvvo, bieggafámo ja ietjá areálagártjedime ma árvustaláduvvi, vuostatjin tjielgaduuvvi ja plániduuvvi árrat ja lahka guládallamin sáme ja ietjá bájkálasj æládusdájmadiddij ja rievtesvuodaæjgádij.
- Garvvet vahágijt ma ælla máhttelisá njuolggit luonnduj, æládusájda ja kultuvrraj dan láhkáj ij adnat ávdđágiehtaloabev, ja vuorddet ásádusdagoj álgadimij dallutjij gá álgoálmugij rievtesvuoda tjielgaduuvvi lágaj milta.
- Vuorodit guhkesáiggásasj guoddelisvuodav, vieledimev sáme æládusájda ja bisodimev sládjavaljesvuodas ja luondov gártjedimij dagi areálagártjedime mærrádusáj hárráj.
- Suodjalit ællosujtov, guolástusáv, ednambargov ja miehttseæládusáv ádđ areállarijdoj vuosstij ja sihkarasstet aktanviessomav ietjá berustimij.
- Huksat jut guollebiebbmam meran ij ájte árbbedábálasj luohkkoávkástallamav merragáttijn, ja barggat jut tjavggit regulierimav birásvákkudusá hárráj.

Rijkajgasskasattjat

Ambisjávnná:

Divna álgoálmugijn ja unneplågojn galggá árrat friddjavuohta jasskis iellemav viessot, ja ietjasa kultuvrajt ja gielajt dájmadit, stáhttarájáj hieredusáj dagi. Mij sávnap nannit værálđa álgoálmugij positijvva sebrudakávdđánahttemav, vaj sij bessi mierredit ietjasa iellema ja aktijvuoda badjel.

Prinsihppa:

Barggijbelludagán la ávdåsvåsstádus bælostittjat álgoálmuga ja unneplågoj rievtesvuodajt, ja sihtá Vuodna galggá njunnjutjin árrat dán bargon. Mij sávnap sihkarasstet álgoálmugij árbbedábij, gielaj ja kultuvraj várjjalimev, ávdedit nasjávnnålattjat ja rijkajgasskasattjat, vaj da máhtti bierggit ja oabllot æjvvalimen ádđáiggásasj hásstalusáj.

Mijá mielasj álgoálmuga hæhttuji dájmalasj rállav adnet mierredimprosessajn ma sijá iellemij ja kultuvrraj vájkkudi. Aktisasj barggo iemeálmugij gaskan, ájnnasit sámedikkij gaskan Vuonan, Suoman ja Svierigin, la oalle ájnas jut dahkat nanos værmádagájt ja aktisasj berustimijt nannit.

Mij ájggop barggat rijkajgasskasasj initiatijvaj ávdås ma dårvov vaddi iemeálmukaktivistajda gudi doalvoduuvvi sijá kultuvra ja bargo diehti. Dát la ájnas oasse mijá vælggogisvuodas ulmusjrievtesvuodaj ja solidaritiehtha gáktuj. Mij aj

ájggop vuorodit jut vuorkkiduvvi biedniga álgoálmukguovloj divodimijda ma li biejjedum nuoskudimes, vuorodimijn dájmajs ma tjuovvu AN-sjiehtadusáv atávmmáværjoj vuosstij (TPNW).

Barggijbelludahka ájggu:

- Aktisasjbargov nannit sámekikkij gaskan ja ásadit stuoves delegasjåvnåv Nuorttarikkalasj Rádáj.
- Tjadnat ietjas oasseægádin jali aktisasjbarggoguojmme Nuortta- Vuona Europa-kontávrráj.
- Nannit bargov ádstuhttet rikkagasskassasj álgoálmukbargo strategijaj ájnnasit nuoraj, luondo ja birra vieledusá gáktuj.
- Sáme Parlamentárasj Ráde posisjåvnåv ja barggovidjurijt nannit.
- Barggat asijla ávdås álgoálmukaktivistajda lagosguovlojn.
- Vuorkkit biednigijt álgoálmukguovloj divodimijda ma li biejjedum nuoskudimes, vuorodimijn dájmajs ma tjuovvu AN-sjiehtadusáv atávmmáværjoj vuosstij (TPNW).